

آنترپومتری سر و صورت

نمونه‌ای از

گیلانی‌ها

دکتر محمد حسن هدایتی اُمّامی

دکتر احمد علی قنبری

دکتر رامین پرویز راد

دکتر مهدی باباپور زریاب

دکتر سولماز علی پور خباز بیشه

فرهنگ ایلیا

سرشناسنامه	: آتروپومتري سر و صورت نمونه‌ای از گیلان / محمدحسن هدایتی امامی ... [و دیگران]
مشخصات نشر	: رشت : فرهنگ ایلیا ، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	: ۸۰ ص.؛ مصور، جدول.
شابک	: ۴ - ۲۶۱ - ۱۹۰ - ۹۶۴ - ۹۷۸
یادداشت	: مولفین محمدحسن هدایتی امامی، احمدعلی قنبری، رامین پرویززاد، مهدی باباپورزریاب، سولماز خیازپیشه.
موضوع	: انسان -- ایران -- گیلان -- اندازه‌گیری بدن -- نمونه‌پژوهی
موضوع	: سرسنجی
موضوع	: صورت
موضوع	: رشد انسانی
شناسه افزود	: هدایتی امامی، محمدحسن، ۱۳۲۴ -
رده‌بندی کنگره	: QN ۵۱ / ۸۱ ۱۳۹۱
رده‌بندی دیوی	: ۵۹۹/۹۴۵۵۲
شماره کتابخانه ملی	: ۲۷۳۲۷۶۲

انتروپومتری سر و صورت نمونه‌ای از گیلانی‌ها
دکتر محمدحسن هدایتی‌امامی

چاپ نخست: ۱۳۹۱

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شماره‌ی نشر: ۳۸۵

نسخه‌پردازی و آماده‌سازی: کارگاه نشر ایلیا

همه‌ی حقوق این کتاب محفوظ است.

شابک: ۴ - ۲۶۱ - ۱۹۰ - ۹۶۴ - ۹۷۸

نشر فرهنگ ایلیا، رشت، خیابان آزادگان

جنب دبیرستان بهشتی (خ صفایی) - خیابان حاتم، شماره ۴۹

کد پستی: ۴۱۸۴۸ - ۱۳۵۵۵

تلفن: ۲۲۴۴۷۳۲ ۲۲۴۴۷۳۲ - ۰۱۳۱

www.nashreilia.com

با تشکر از دکتر Leslie G. Farkas، استاد سرشناس آنتروپومتری که دورادور از مشاورت‌های کارساز ایشان سود بردیم و در واقع مشاور عمده این پژوهش بودند.

از موسسات و افرادی که نام آنان در ذیل می‌آید و ما را در مراحل مختلف این پژوهش یاری دادند و بی‌شک بدون همکاری آن‌ها انجام این کار میسر نبود، قلباً تشکر و قدردانی می‌کنیم:

واحد انتشارات سازمان بهداشت جهانی مستقر در ژنو

خانم دکتر شیوا علوی

عضو هیات علمی دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

آقای دکتر پیمان پرویز راد

عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی شیراز

آقای دکتر کامبیز معصومی

که در زمان انجام این پژوهش اینترن پزشکی دانشگاه علوم پزشکی گیلان بودند

آقای دکتر مجید قلی پور

که در زمان انجام این پژوهش اینترن پزشکی دانشگاه علوم پزشکی گیلان بودند

خانم زهرا پرویز راد

خانم گلناز علیپور خبازپیشه

خانم دکتر آپامه آذر پیرا

که در زمان انجام این پژوهش دانشجوی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی گیلان بودند و تمام طرح‌های کتاب اثر هنرمندانه‌ی ایشان است

خانم دکتر مهسا جیلانی

که در زمان انجام این پژوهش دانشجوی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی گیلان بودند.

خانم فیروزه پرویز راد

آقای دکتر البرز هدایتی امامی

که در زمان انجام این پژوهش دانشجوی پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تنکابن بودند.

خانم کبری گالش نژاد

آقای هادی میرزائزاد موحد و نشر فرهنگ ایلیا که با همدلی ایشان، انتشار این کتاب ممکن شد.

فهرست

فصل اول

مقدمه

۹

فصل دوم

آمار توصیفی مربوط به داده‌های سر و صورت

۲۷

آمار توصیفی مربوط به داده‌های چشم‌ها

۳۸

آمار توصیفی مربوط به داده‌های بینی

۴۴

آمار توصیفی مربوط به داده‌های لب‌ها و دهان

۵۲

آمار توصیفی مربوط به داده‌های گوش‌ها

۵۶

مقادیر محدوده سوپرا نرمال، نرمال، و ساب نرمال در آقایان

۶۲

مقادیر محدوده سوپرا نرمال، نرمال، و ساب نرمال در خانم‌ها

۷۲

فهرست منابع

۷۹

فصل اول

مقدمه

مطالعه و بررسی انسان در علوم تجربی همواره جایگاه پراهمیتی داشته است؛ هدف نهائی اکثر کارهای انجام شده در این زمینه در جهت یافتن راهی برای ارتقاء کارآئی انسان، کاستن از آسیب‌های جسمی و روحی و درمان بیماری‌ها و به طور کلی ایجاد شرایط مناسب برای زندگی بهتر بوده است. آنتروپومتری (انسان‌سنجی) بخشی از علوم تجربی است که عمده تحقیقات در آن به منظور طبقه‌بندی و تعیین اختلافات نژادی و جنسی، اثر تغذیه و شرایط زندگی بر چگونگی رشد انسان و نیز فراهم آوردن داده‌هایی در مورد اندازه‌ها و ابعاد بدن انسان جهت طراحی لوازم و محیط زندگی و کار انجام می‌گیرد.

آنتروپومتری شاخه‌ای از انسان‌شناسی است و عبارتست از سنجش اندازه‌ها، وزن و تناسبات بدن انسان (۹). آنتروپومتری روشی غیرتهاجمی و بی‌آزار، کم‌هزینه و قابل انجام در تمام دنیا است؛ با آن اندازه‌ها، نسبت‌ها، و ترکیب بدن انسان معلوم می‌شود (۱۷، ۱۸). سابقه تاریخی آن به زمان‌های گذشته بر می‌گردد و در نوشته‌ها و آثار هنرمندان دوره‌ی رنسانس و کلاسیک رد پائی از آن دیده می‌شود (۳).

تنوع قومی انسان یک از مباحث مورد بحث در انسان‌شناسی است. یک گروه قومی را می‌توان به عنوان نمونه یا جمعیتی از افراد که در یک منطقه جغرافیائی خاص زندگی می‌کنند و دارای ویژگی‌های جسمانی معین و مشترک هستند، تعریف کرد، به نحوی که این ویژگی‌ها به تشخیص و تمیز آن‌ها از سایر گروه‌های مشابه کمک کند. این ویژگی‌ها ممکن است حاصل عامل وراثت باشد، که البته میزان تاثیر گذاری این عامل اغلب مورد بحث محققین است (۳).

اطلاعات حاصل از آنتروپومتری سر و صورت در زمینه‌های متنوعی از جمله در جراحی ترمیمی (۱۰، ۱۴)، پزشکی قانونی (۸)، تشخیص سندرم‌ها (۷، ۱۱-۱۳)، صنایع عینک‌سازی (۱۴، ۱۵) و در شاخه‌های گوناگون انسان‌شناسی کاربرد دارد. در طراحی کلاه و ماسک محافظ تا مثلاً شکل صندلی در سفینه‌های فضائی، تا تعامل انسان با

کامپیوتر (۱۹) از داده‌های حاصل از آنتروپومتری استفاده می‌شود. با این داده‌ها می‌توان دریافت که آیا مجموعه‌های باستانی با مجموعه ساکنین فعلی ناحیه‌ای خاص قرابت دارد؟

از ظاهر افراد قوم‌های مختلف به سادگی معلوم می‌شود که ابعاد و اندازه‌ای سر و صورت افراد این قوم با افراد قومی دیگر فرق دارد. نکته دیگر آن که ابعاد صورت و ساختارهای آن در نژادهای مختلف طی زمان دستخوش تغییرات می‌شود (۲، ۵، ۱۴، ۱۶).

این مطالعه روی شصت نفر (سی مرد و سی زن) گیلانی انجام شده است. در پائیز و زمستان سال ۱۳۷۸ از بین دانشجویان پزشکی ورودی سال‌های ۱۳۷۶، ۱۳۷۷ و ۱۳۷۸ دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی گیلان این افراد به طور تصادفی انتخاب شدند. طبق تعریف هر کس که خود، پدر و مادر وی، و پدر و مادر هریک از والدین او، در گیلان به دنیا آمده باشند و زبان شان گیلکی باشد، یک فرد گیلانی به حساب آورده شد. ابتدا با پرسشنامه از بین دانشجویان مذکور، افراد واجد شرایط تعیین شدند، سپس به طور تصادفی سی دختر و سی پسر برای مطالعه انتخاب شدند. هر یک از افراد مورد مطالعه دارای هر سه شرط زیر بودند: سن بین ۱۸ الی ۲۵ سال، دانشجوی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی گیلان، و گیلانی طبق تعریف فوق. هیچیک از افراد مورد مطالعه آثار تصادف و جراحی در سر و صورت نداشتند و فاقد هر گونه تغییر شکل عیان در سر و صورت بودند. علت انتخاب دانشجویان پزشکی آن بود که هم انگیزه شرکت در بررسی‌های تحقیقاتی را دارند و در دسرس بودند و همگی با علاقه اقدامات پژوهشگران را پذیرفتند. مردها توسط پژوهشگر مرد، و زن‌ها توسط پژوهشگر زن مورد مطالعه قرار گرفتند. همه این اقدامات در بخش کالبد شناسی دانشکده انجام شد.

اندازه گیری‌ها با کولیس ورنیه Sliding Caliper (شکل ۱)، متر نواری نرم، شیب سنج (شکل ۲)، کولیس ورنیه دوگانه بزرگ Large double sliding caliper (شکل ۳)، نقاله انحراف سنج بینی Nasal deviation protractor (شکل ۴) انجام شد. برای بدست آوردن اندازه‌های خطی یا زاویه‌ای سر و صورت از شاخص‌های آنتروپومتری یک سطح سر و صورت استفاده شد و به منظور اجتناب از خطا در تعیین شاخص‌هایی که بیش از یکبار در اندازه گیری‌ها به کار می‌رود (مانند نازیون و تراگیون)، محل آن‌ها بر روی پوست نشانه گذاری شد (۹) (شکل‌های ۵ الی ۹).